

Kwakzalverijbestrijders als *single-issue fanatics*: de voor- en nadelen

C.N.M.Renckens

Ik wil u vandaag allereerst op de hoogte brengen van de nieuwste cijfers op het gebied van de omvang der alternatieve geneeskunde in ons land. Daarna wil ik u een aantal potentiële medestanders noemen, die die rol vaak niet helemaal waar maken en die door ons nog altijd moeten worden geprikkeld en aangemoedigd.

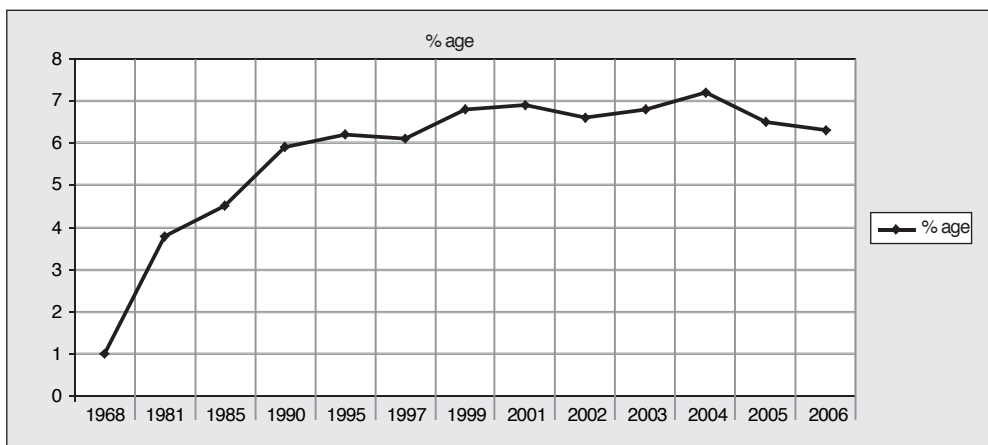
Afgelopen jaar is weer gebleken hoe kwetsbaar een kleine vrijwilligersorganisatie is als er een rijke alternatieve genezerees gaat procederen en het geluk heeft in het hof medestanders te treffen, die weten wat hen te doen staat. Het heeft er de schijn van dat de uitspraak van de Amsterdamse advocaat Kruseman uit de jaren '60 nog weinig aan actualiteit heeft verloren. Hij stelde destijds vast, en de toenmalige KNMG-voorzitter Festen zei het hem na, dat er 'geen juridisch college in Nederland was, waarvan niet een of meer leden onder behandeling waren van een magnetiseur'. De magnetiseur zal thans wellicht een acupuncturist of homeopaat zijn, maar het principe blijft hetzelfde.

De omvang van het probleem der alternatieve geneeskunde • Het CBS enquêteert jaarlijks 10.000 landgenoten en vraagt onder andere of zij bij een alternatieve genezer zijn geweest en of hun huisarts nog alternatieve geneeswijzen toepast. Deze cijfers worden hier

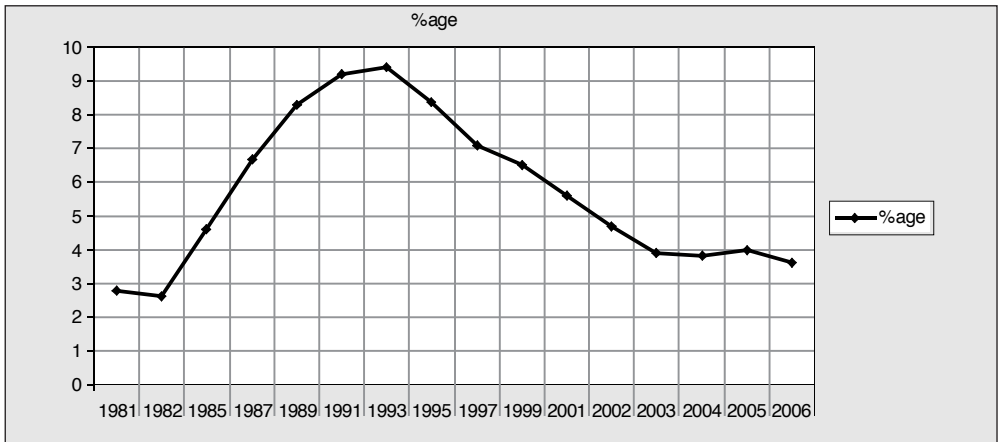
onder grafisch weergegeven en ze tonen een gunstige tendens. Terwijl men nog dagelijks overal kan horen dat steeds meer mensen gebruik maken van alternatieve geneeskunde, lijkt in werkelijkheid de groei er allang uit te zijn en het heeft er zelfs de schijn van dat de sector begint te krimpen, hoewel de alternatieven ons wel anders willen doen geloven.

Dit percentage is dus constant en beweegt zich sinds 1993 tussen de 6 en 7%: van een groei van dit segment is sindsdien dus geen sprake meer (zie figuur 1).

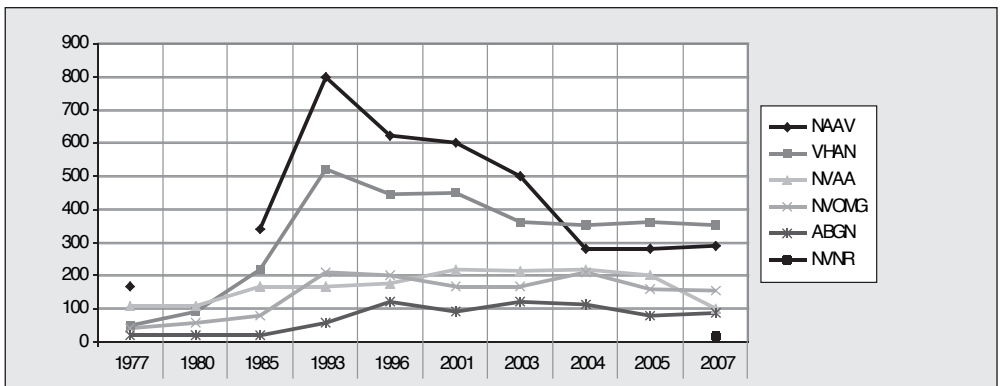
Na een beschamende groei van het aantal huisartsen dat ook een of meer alternatieve geneeswijze toepaste in de jaren '80, is er sinds het 'rampjaar' 1993 een gestage en zeer welkome daling van dit percentage opgetreden. Verdwijning van het huisartsenoverschot, afschaffing van de bevoordeling van alternatieve huisartsen in het vestigingsbeleid van Van der Reijden en de toenemende invloed van stan-

Figuur 1 Percentage Nederlanders dat een alternatieve genezer anders dan de eigen huisarts bezoekt. Bron CBS.

Figuur 2 Percentage (ook) alternatieve huisartsen, bron CBS.

Figuur 3 Ontwikkeling ledental van zeven alternatieve artsenverenigingen sinds 1977

NAAV: acupuncturisten
 VHAN: homeopaten
 NVAA: antroposofische geneeskunde
 NVOMG: ortho- en gewoon manuele artsen
 ABGN: natuurgeneeskunde
 NVNR: neuraal- en regulatiegeneeskunde.

De leden van de ANTTT (niet-toxische kankerbehandelaars), het Genootschap voor Orthomoleculaire Oncologie (Valstar en consorten) en de ABB (biofysische geneeskunde en bioinformatietherapie) blijven buiten beschouwing, want zij zijn vrijwel steeds ook lid van een der bovengenoemde clubs en zijn sowieso zeer gering in aantal.

daarden en EBM in de beroepsgroep zullen hiervoor verantwoordelijk zijn (zie figuur 2).

Op hun websites is het aantal consulteerbare alternatieve artsen per stroming gemakkelijk te vervolgen. Ook in de ontwikkeling van die cijfers weerspiegelt zich een trend ten goede, want eveneens sinds 1993 daalt het aantal alternatieve artsen gestaag, zeker procentueel als men zich realiseert dat het aantal artsen in die periode aanzienlijk is blijven stijgen. Mijn geturf op de diverse websites leidde tot de volgende grafiek (zie figuur 3).

Het aantal consulteerbare alternatieve artsen, dat lid is van een alternatieve organisatie, bedraagt thans plusminus 1000, want niet weini-

gen zijn 'dubbeltalenten' en zijn bijvoorbeeld zowel natuurgenezer als homeopaat of acupuncturist en manueel genezer. Zelf tracht men zijn belang te overdrijven door met heel andere getallen KNMG en politiek te imponeren. In het recent geproduceerde *Introductiedossier Complementaire en Alternatieve Geneeskunde*, dat is aangeboden aan de minister en kamerleden, noemt men een getal van 1500 artsen en maakt men gewag van 'bijzonder positieve ervaringen' door hun patiënten, hetgeen door het NIVEL zou zijn vastgesteld.

Potentiële medestanders en hun bijdragen •

● De directeur van de NCPF, drs. I. van Bennekom, stelde in februari 2007 op een door VSM en FNV georganiseerd congresje dat 'alternatie-

Voorzitter VtdK
spreekt jaarrede uit

ve geneeswijzen, waar patiënten baat bij hebben, zoals homeopathie bij astma, in het basispakket vergoed zouden moeten worden. Het is onrechtvaardig hen daar zelf voor te laten opdraaien.'

- KNMG-voorzitter Holland schreef in januari 2007 in *Medisch Contact* de volgende gedenkwaardige woorden: 'De KNMG wijst alle complementaire geneeswijzen af, die niet door artsen worden uitgevoerd.' Die uitspraak impliceert dat de KNMG weer herstel van het artsenmonopolie wil (en dat is goed), dat zij het boeventaaltje ('complementaire geneeskunde') van de alternatieven overneemt (slecht!) en dat alternatieve artsen rustig lid van de KNMG kunnen zijn (ook slecht). Vergelijk Hollands uitspraak eens met die van Hector Treub, ook een gynaecoloog en ook eens NMG-voorzitter, die in 1905 stelde dat 'arts-kwakzalvers hun titel te kwader ure verkregen'.

- De ziektekostenverzekeraars blijken nog altijd winstgerichte kapitalistische ondernemingen te zijn, die in hun aanvullende pakketten voorrang geven aan alternatieve geneeswijzen boven middelen ter behandeling van onvruchtbaarheid of anticonceptiva. Men toont een minachting voor doelmatigheidsoverwegingen door de koppelverkoop van kwakzalverijen met wel zinvolle en effectieve behandelingen. Als men als individu vraagt om een aanvullende verzekering zonder kwakzalverij dan ontmoet men groot cynisme.

- De IGZ was jarenlang een papieren tijger tegenover de kwakzalverij, hetgeen zich met de komst van Kingma ten goede keerde. De casus SM als voorbeeld heeft een grote impact gehad en heeft onder de bevolking het besef dat alternatieve geneeswijzen ook gevaarlijke verleiders kunnen zijn, aanzienlijk versterkt. De tuchtzaken die de IGZ aanhangig maakte tegen de Millicam-behandelaars hebben geleid tot

zware maatregelen en wellicht komen er ook nog strafrechtelijke gevolgen, als de VtdK erin slaagt het OM tot vervolging te dwingen via de zgn. art. 12 procedure. Hoe de opstelling van de nieuwe IGZ-leiding tegenover de kwakzalverij zal zijn moet worden afgewacht.

- Het Accreditatie Bureau Medisch Specialisten (ABMS) accrediteert collectief voor alle medisch wetenschappelijke verenigingen congressen die niet specifiek vakinhoudelijk zijn, maar een breder terrein beslaan (medische ethiek, regelgeving e.d.). Deze club heeft in 2007 op argeloze wijze accreditatiepunten, erkende nascholing dus, toegekend aan een kwakzalverscongres georganiseerd door het afvallige KNMG-district Rotterdam, dat subsidies accepteert van Vogel, VSM en Ortho. Mijn protesten daartegen op persoonlijke titel - ik ben ook medisch specialist tenslotte - werden niet overgenomen en zelfs nauwelijks begrepen, ook niet door de accreditateurs van mijn eigen NVOG.

- Al in 2003 schreef ik in het *NTvG* een artikel waarin ik de wetenschappelijke verenigingen opriep strenger op te treden tegen disfunctionerende collega's in eigen kring. Maar de Ned. Internisten Ver. tolereerde Dankmeijer gewoon als lid ondanks herhaalde aanschrijvingen onzerzijds waarin zijn praktijken werden beschreven. Eerst nadat het Centraal Tuchtcollege hem dit jaar uit het beroep had gezet en hem een gevaar voor de volksgezondheid had genoemd ging de NIV over tot roeyement. Men kon natuurlijk moeilijk anders, Dankmeijer was immers geen internist meer.

- Politiek en justitie hebben weinig oog voor de schade die de kwakzalverij aanricht in onze bevolking. Met de wet BIG werd geneeskunde, een moeilijk en riskant vak, een vrij beroep. Justitie vervolgt nauwelijks kwakzalvers en binnen het OM lijken expertise en belangstel-

ling voor zaken tegen medici te ontbreken, omdat het voor juristen een moeilijk en ondankbaar terrein is. De seponering van de IGZ-aangifte tegen de Millicam-behandelaars is een voorbeeld dat dit onderstreept. Ook scheelde het, zoals u bekend, maar een haar of in het regeerakkoord was een passage gekomen waarin aan alternatieve geneeswijzen een gunstig preventief effect werd toegedacht!

● Geconstateerd moet worden dat de rol van de journalistiek thans veel minder kwalijk is dan een aantal jaren geleden, toen het geloof in mediums en alternatieve genezers op ruime schaal werd uitgedragen. Thans staat het ontmaskeren van kwakzalvers veel meer in de belangstelling en onze hulp wordt op dit punt steeds vaker ingeroepen. Een kwalijke ontwikkeling, slechts zijdelings betrekking hebbend op kwakzalverij, vind ik wel de nadruk op concurrentie in plaats van op samenwerking en interne kwaliteitscontrole, waarop de journalistiek inspringt met het maken van ranglijsten van de beste ziekenhuizen of vakgroepen. Deze publicaties zijn gericht op sensatie, ze ondermijnen het beroepsethos van artsen en sporen ziekenhuisdirecties aan tot het in dienst nemen van PR-medewerkers. Het feit dat bijvoorbeeld de diverse ranglijsten over de ziekenhuizen onderling sterk verschillen geeft ook te denken over de waarde van deze lijstjes (zie ook Giard in het *NTvG*, 2006;2355-8).

● De winnaar van de Kackadorisprijs 2006

ZonMw zet zijn 'verkorte' opleiding van alternatieve artsen tot wetenschappelijk onderzoekers rustig voort. Nadat het EMGO van de VU te Amsterdam de modules had gegeven, zijn inmiddels drie pilotstudies van start gegaan. Het betreft: prognoseprotocollen bij homeopathische behandeling van het premenstrueel syndroom, acupunctuur bij maagpatiënten met blaasproblemen en 'lactaat-gebaseerde' training bij vrouwen met fibromyalgie. De wetenschappelijke wereld wacht in spanning op de uitkomsten, maar niet heus.

De lijst zou misschien nog wel langer te maken zijn, maar in het oog springt dat al deze organisaties de argwaan en de expertise ontberen die onze VtdK, natuurlijk een *single-issue* organisatie met alle voordeel van dien, wel bezit. Het lijkt ook wel zo te zijn dat men onvoldoende oog heeft voor de schade die de alternatieve geneeskunde aanricht. Deze situatie heeft intussen wel tot gevolg dat de VtdK als kleine organisatie vaak (te vaak?) alleen de kooltjes uit het vuur moet halen en naast haar primaire taak - het bestrijden van kwakzalvers - ook nog een educatieve taak heeft in de richting van voornoemde potentiële medestanders, die die rol nog altijd onvoldoende waar maken. Een stevige inzet op dit punt blijft dus geboden. Ik heb gezegd. ●

Zwolle, 27 oktober 2007.